

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Naročnina za avstro-ogrske kraje za celo leto 10:40 K, za pol leta 5:20 K, za četrt leta 2:60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Priloge: številka 10 w.

Reklamacije so pošiljne prave. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Kmetijska montažna postila (širina 88 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

99. številka.

V Ljubljani, v četrtek, dne 10. decembra 1908.

Leto XI.

Današnje posebno številko smo prisiljeni izdati v obrambo, ker smo bili napadeni na nečuven način. Onim, ki mirno prenašajo privilegij 52 nemških veleposestnikov, posejajočih 10 mandatov v kranjskem deželnem zboru, je neznosna misel, da bi slovenski delavci dosegli bodisi najskromnejšo zastopstvo pa hočejo volilce razburiti s tem, da podtikajo socialnim demokratom narodno izdajstvo!

Cenjeni čitatelji! Preberite ta list, pa se prepričate, kako se zavija resnica in kako se umetno fabricirajo „izdajalci“. In ko se prepričate, odgovorite 14. decembra na volišču!

Lopar in poleno.

Do zadnjega časa je bil boj za dopolnilne deželnozborniške volitve miren kakor že leta in leta ne. Bil je tudi dostojen. Vse je kazalo, da se bodo brez prevelikega hrupa ločila načela in da izostanejo tiste finte in tisti manevri, brez katerih ni bilo volitev na Kranjskem. To je bilo tembolj pričakovati, ker se je povdarjalo, da ima liberalno-klerikalna sloga namen, izločiti iz političnega boja sploh tiste oblike, ki so se v resnici večini prebivalstva že pristudile.

Zadnji dnevi so pa pokazali, da se je sklenila časniška dostojnost samo za liberalce in klerikalce, ne pa za socialno-demokratično delavstvo, ki misli, da ima tudi pravico, dihati med svojim narodom in se bojevati za svoje ideale. Dočim je prav socialno-demokratična stranka na Slovenskem tudi v najviharnejših, najbolj razburjenih časih z največjo skrbnostjo izločevala surovost iz svoje borbe in je njeno glasilo s skoraj pretirano rigoroznostjo varovalo dostojen ton, poscgajo nasprotniki zopet po orožju, ki je zastrupljeno.

Sto in sto ljudi je v torek na volilnem shodu poslušalo govor poročevalca sodruga Ethina Kristana, sto in sto ljudi, ki so jim splošni ideali slovenskega naroda prav tako, če ne še bolj pri srcu kakor onim, ki skušajo delavstvu prepričati vsak korak. Polna dvorana ljudstva je mirno in z odobravanjem poslušala govor. Dan pozneje pa sta objavila «Slovenski Narod» in «Slovenec» poročila o shodu, ki podtikata ne le govorniku, temveč doledno vsemu poslušalstvu zavraten napad na — slovensko vseučilišče!

Oba dnevnika pravita, da je govornik napovedal, da bodo slovenski socialni demokrati naščuvali socialno-demokratične poslance, najpreprečijo ustanovitev slovenskega vseučilišča.

Kdo more misliti in verjeti, da bi mogel katerikoli govornik v Ljubljani na javnem shodu izreči, kar trdita «Narod» in «Slovenec», ne da bi se hipoma dvignil vihar protesta? Kdo more verjeti, da bi mogel govornik po takih besedah nadaljevati govor?

Pa vendar trdita oba dnevnika, da je govornik prav tako govoril in pripisujeta s tem vsemu shodu delavcev sovražen nastop proti slovenskemu vseučilišču!!

Kako je mogla nastati taka neverjetna, pa tudi skozinskoz nerensnična bajka?

Govornik sodrug Kristan je naglašal, da je pri nas zlasti v zadnjem času zopet navada, bagatelizirati socialno demokracijo, pa je izvajal, da je ta način boja zelo neumesten, ker je v boju vsega naroda socialna demokracija tako važen faktor, da je v računih splošne politike neizogiben. Čeprav nimajo slovenski socialni demokrati še svojih zastopnikov v zakonodajnih zborih, je vendar socialna demokracija v državi moč, ki je Slovincem potrebna. Na dnevnem redu je zopet vprašanje slovenskega vseučilišča. Da je socialno-demokratična skupina, ki šteje v državnem zboru 89 poslancev, za ugodno rešitev tega vrašanja najvažnejša frakcija, mora razumeti vsak politični začetnik in zato je smešno, bagatelizirati socialno demokracijo.

To je bilo vse, kar se je na shodu govorilo o slovenskem vseučilišču. Kdor zna še mirno soditi, mora tudi priznati, da so te besede vseskozi opravilne.

Govornik je pa na drugem mestu, brez vsake zveze s slovenskim vseučiliščem, ko je reagiral na «Narodovo» notico o «nedelavnosti» naše stranke na Štajerskem, omenil, da je neodkritosrdno, če se stanki očita premalo agitacije, pa se ji mečejo povsod polena pod nogo in da je tudi neodkritosrdno, na Dunaju iskati podporo socialnih demokratov, doma jo pa bagatelizirati in napadati tako surovo, kakor se včasih godi. Kaj bi rekli — je dejal — če bi slovenski socialni demokrati obvestili poslance, kakšni prijatelji socialne demokracije so doma pristaši onih, ki se na Dunaju delajo prijazne Pernerstorferju, Seitzu i. t. d.?

Samo slepo sovraštvo more iz takih besed konstruirati napad na slovensko vseučilišče. In slepo je tisto sovraštvo, ki neče spoznati, da so tudi socialno-demokratični delavci član slovenskega naroda, da imajo tudi oni pravico do političnega dihanja, da živi dober del slovenske bodočnosti prav v organiziranemu delavstvu.

Volilci naj sami presodijo, če se brani s takim zastrupljenim orožjem dobra stvar.

Ljubljanski volilci!

V splošnem volilnem razredu, ki voli dne 14. decembra t. l.

je naš kandidat za kranjski deželni zbor, sodrug

Ethin Kristan
pisatelj v Ljubljani

Glasujte složno za kandidata socialne demokracije, da pride tudi slovensko delavstvo vsaj do glasu tam, kjer se kuje dober del njegove usode.

Dopisi.

Idrja. Čudna so pota liberalne stranke na Kranjskem pod njenim vodstvom! Pred leti se je družila s kranjskimi Nemci, z grofom Barbotom, z baronom Schwegljem, z dr. Egrom in sploh z reprezentanti kranjskega nemštva, ki je bilo takrat prav tako kakršno je sedaj. Za klerikalce je izumilo časopisje «naprednjakega» poveljništva vse močje «laskave» priimke od «backov» do «svedrcev»;

bili so «nesreča za slovensko ljudstvo», «največja, z rimskim plaščem pokrita nevarnost», «zapoljivci naroda» i. t. d. i. t. d. A zdaj naenkrat se ta «narodno-napredna stranka — ne člani te stranke, ampak vodstvo s svojim glasilom «Slovenskim Narodom družiti» z istimi klerikalci, ne vidi v klerikalizmu nobene nevarnosti več in meče svobodomiselnost na čela v ropotarnico kakor staro obrabljeno šaro! Prej so hrustali «farje», zdaj jih objemajo! Vidi se, da je prijateljstvo tesneje od dne do dne in — to se vidi jasno! — le še malo, pa se zlije liberalizem in klerikalizem v eno jezero, kjer sploh ne bo več razlike.

Mi Idrjčani, ki smo svobodomiselnost ne le z besedami, ampak v dejanju, se samo čudimo in čudimo! Nas biča klerikalizem s škorpionji. Naš napredni občinski odbor se razpustil klerikalci. Za gerenta so nam postavili pomiznega služabnika klerikalne misli, moža, ki ga je davčna oblast vpojkila «ob kipečem zdravju», starva 36 let. In z vso silo deluje klerikalizem, da bi prenegal napredno Idrjo, da bi tudi nad njo razobesil zastavo nazadnjaštva in duševnega nasilja. Srečni časi bratskih objemov dr. Tavčarja in Šušteršiča, Malovrha in Štefeta!

Po tej poti ne pojdemo. Politika ljubljanskega liberalnega vodstva obsojamo najstrožje, zakaj s tako politiko se ne da varovati in braniti svobodna misel in naprednost, kaj se da bi mogla korakati in zmagovati! Čemu smo svobodomiselnost, čemu smo naprednjaki, če se, kakor «Slovenec» namigava, ne smemo bojevati za svoje napredne in svobodomiselnostne ideale? Nam se ni skalil vid; dobro vidimo nevarnost klerikalizma, ker jo čutimo na svoji koži. Mi ne moremo opustiti protiklerikalnega boja, pa če bi vodstvo stranke sklenilo sto kompromisov s klerikalci, zakaj nam gre za življenje ali smrt. Dol torej s politiko, ki sklepa kompromise in se družiti z našimi najhujšimi sovražniki! In proč s klico, ki vodi slovensko naprednjaštvo pod jarem pogubonosnega rimskega klerikalizma!

Idrja. V nedeljo, dne 6. t. m. so zbornali naši klerikalci z velikim trudom 90—100 ljudi na volilni shod, ki se je vršil pri Didiču za zaprtimi vratmi. Seveda laži, ki jih trosita Oswald in Arko smejo sami backi slišati. Arko je miril navzoče volilce, da ne smejo biti hudi, ker ni on kandidat, on namreč nima časa za prirejanje shodov. Gostinčar pa ni hotel sprejeti kandidature, sprejel jo je torej Kobi, ki je bogat mož, kmet in trgovec, ki ima vsled tega zmožnosti biti poslanec. Farbal je tudi volilce, da je Slovenska Ljudska Stranka za splošno in enako volilno pravico, ali ta se ne more doseči, ker niso še klerikalci v večini v deželnem zboru, kritiziral pa je nevhvaležnost nekaterih ljudi, ki niso s kosom volilne pravice zadovoljni in hočejo imeti cel hleb. Tako sramotenje zabtev brezpravnega ljudstva, ki hoče imeti splošno volilno pravico, morejo poslušati le klerikalni backi, ki pogoltnejo vse, kar izgreše blagoslovljen pop. Da Arko ni hotel kandidature sprejeti, to verujemo, ker Idrja bo pokazala njemu, Kobju in celomu volilnemu okraju, da klerikalca ne mara, pa naj bo blagoslovljen z bogastvom ali pa s farškimi blagoslovi. Dalje se je poslužil Oswald razpravljanje tudi o občinskih razmerah, da s tem napravi več reklame za Kobja, in ko je začel tolči po bivših občinskih odbornikih, ki so krivi občinskih dolgov ter so hoteli se naprej delati dolgove, da jih ni deželna vlada spodila iz občine, je nastala med navzočimi backi prava menažerija, vpilo se je, proč z realko, razpusti naj se tudi ta, profesorjem naj se plača odtrga i. t. d. Tudi za povišanje občinskih doklad niso zdaj pred volitvami klerikalci, dasi je gerent Zazula pri občinski seji vplival na svetovalce, da se doklade zviša na 108%. Dalje so na predlog Arkota sprejeli resolucijo, sestavljeno od nekega bivšega socialnega demokrata, ki zahteva, naj se javno čitalnico opusti ter isti prostori porabijo za delavska stanovanja, Res lepe stvari, ki se jih lahko porabi za volilno agitacijo. Ali go-

spodom se danes povemo, da se pod gerentom z mestnim imetjem ne bodo delale nobene premembe ker v to je kompetenten le občinski odbor, ki ga bodo občani izvolili, zato pa zahtevamo, da se nove občinske volitve takoj razpišejo, četudi pravi Oswald, da se ne mudi, ker menimo, da Oswald vendar ni poglavar deželne vlade, ki je izrekla v gerentovem dekretu, da se imajo nove volitve izvršiti v šestih tednih.

Iz učiteljskih krogov na deželi vsprejemamo sledeče vrstice: «Zastonj smo torej trpeli! Zaman so naša dela! Fabinc, Zirovnik, Silvester, Jelenc, Gangl, Šemrov, Bunc . . ., kako brez potrebe ste se izpostavljali? Mar niste vedeli, da smo liberalci in klerikalci eno? Ti, prijatelj Silvester — čemu si se prepiral s politikom kaplana Pravharja in župnika Abrama — mar nisi vedel, da smo liberalci in klerikalci eno?! Oh, zakaj nisi povprašal Malovrha za svet — Malovrh od «Slov. Naroda» bi ti bil gotovo povedal, da je zate boljše, če greš roko poljubiti kaplanu. — No, in ti si se eksponiral za Misel Svobodno, za narodno-napredne cilje» — tako daleč si se eksponiral, da so te suspendirali — zdaj premišljuješ v tužnem Črnem vrhu svojo žalostno usodo . . . Čemu si suspendiran?! Čemu, prijatelj dragi, je vse to? Mari bi se bil lepo poklonil gospodični kuharici ter gosp. kaplanu? Mari bi bil šel v boj za — «slovensko ljudsko stranko», ko smo vsi eno?

In Ti, prijatelj Fabinc? Čemu so te prestavili v Svibno? Ha — ali ni bilo lepše, prijetnejše na Jesenicah? Sedaj v Svibnem ne moreš brati še «Naroda» več — kajti «saj veš, da Ti je župnik prepovedal, čeprav smo vsi eno?

In Ti, stari kolega Zirovnik iz Št. Vida — osiveli so Ti lasje v boju za napredne, svobodnomiselne ideje — čemu te sovražijo Št. Vidčani (to je oni, ki so na farovski plati), ko smo vsi eno . . .

. . . Zblaznel bi človek, če premišluje, koliko smo se trudili mi, svobodnomiselni učitelji za napredek, za svobodnomiselnost proti klerikalizmu . . . In sedaj?

«Slov. Narod» proglašja, da ni klerikalizma, da je klerikalna pošast le babbav, ki je votel, okrog ga pa nič ni?!

Tisti «Slovenski Narod» proglašja to, ki je bil včasih naš evangelijski — tisti «Slov. Narod», ki smo mislili, da je — svobodnomiseln in napreden list! Pa, kako smo se zmotili!! Kako smo se varali?!!

Danes je «Slovenski Narod» klerikalni list, glasilo, ki prinaša hvalo in priporočilo za dr. Sustersiča, ki je proglasil, da učitelji in uradniki samo «žrô, žrô in žrô», ki prinaša hvalo in priporočilo za «Ljudsko posojilnico», za tisto «na robu propasti stoječo nesrečno klerikalno organizacijo» . . .

Da, da — vroče je človeku, če misli, kakšna je sedaj politika «Slov. Naroda».

Učitelji slovenski, uradniki slovenski, sploh vsi pošteni ljudje slovenski, ki gledate in opazujete, žalostni v srcu, napolnjenem srdom in bridkostjo slovensko politiko — v boj proti klikli «Slov. Naroda», za naša svete ideale, ki jih je tako sramotno izdala.

14. decembra volimo zato povsod kandidate edine svobodnomiselne stranke, jugoslovske socialne demokracije. Prepričali smo se pač lahko doslej: da je edino socialno-demokratska stranka resnično zastopala interese slovenskega ljudstva, principe svobodne misli in naprednosti ter modernosti.

Pa tudi na delo pojdemo! Agitujmo od moža do moža — neumorno, ker naša dolžnost je, da sedaj popravimo vse, kar smo zamudili doslej verujoči in zaupajoči «Slov. Narodu».

Na delo za zmago socialne demokracije.

Volilni shod za železničarje

se vrši

v nedeljo, dne 13. decembra
ob 9. uri dopoldne
v Meščan. pivovarni (Hafner).

Poroča sodrug Kopač.

Železničarji!

Naša dolžnost je, da se udeležimo shoda polnoštevilno. — Na dan volitve, dne 14. decembra naj se vsak železničar priglasi pred volitvijo v centralnem društvenem lokalu, Resljeva cesta št. 22., kjer se bodo dajale potrebne informacije in pojasnila.

Domače stvari.

Za slovensko vseučilišče so socialni demokrati nastopili na prvem shodu, ki se je pred petimi leti priredil v ljubljanskem «Mestnem domu» na na ulici demonstrirali za to zahtevo. Pretečeno nedeljo so slovenski socialni demokrati v Trstu nastopili za slovensko vseučilišče. V soboto prirede jugoslovske socialisti v Pulju shod

za slovensko vseučilišče. Že v soboto je stranka napovedala akcijo za narodno avtonomijo, ki je najmočnejše jamstvo za slovensko vseučilišče, po vseh slovenskih krajih. In v teh časih podtikajo nasprotniki stranki sovraštvo proti slovenskemu vseučilišču! Kje je doslednost?

Socialno-demokratski poslanci v parlamentu so že lani podpisali predlog za slovensko vseučilišče. To je tako splošno znano, da bi morali biti slovenski socialisti največji ignoranti, če bi ne vedeli tega. Kakšna mora biti protisocialistična strast, ki podtika zdaj slovenskim socialistom boj proti temu, kar so socialistični poslanci že podpisali.

Stara metoda. Lani ob državnozbornih volitvah je «Slov. Narod» podtikal socialnim demokratom zvezo s klerikalci, katere ni bilo. Ker to letos vendar ni mogoče, nam podtika letos narodno izdajstvo. Tudi ta pesem je že stara, ampak ob vsej starosti neresnična. Slovenski socialni demokrati so vedno stali ob strani svojemu narodu in v najhujših časih so izpolnjevali svojo narodno dolžnost. Ko je letos, dne 20. septembra zadela slovenski narod v Ljubljani strašna nesreča, so slovenski socialisti storili v polni meri svojo dolžnost in več kakor dolžnost. Na neštevilnih shodih po Slovenskem so z brezprimerno odločnostjo protestirali proti krivici in ko so se širile najstudenješe laži o Slovencih, je stranka poslala sodruga Kristana na Dunaj, da je no shodu pred najširšo javnostjo pojasnil resnico o Ljubljani. O deželnozbornih volitvah, ki bodo v decembru, ni takrat še nihče vedel ničesar. Ampak socialisti so se zavedali svoje naloge, pa so jo izvršili, čeprav ni bila baš igrača. Zato se jim zdaj očita narodno izdajstvo!

Kdor

se zanima za socialno vprašanje sploh, za delavsko gibanje, za politične in gospodarske boje našega časa, za mišljenje in stremljenje delavskega ljudstva, naj naroči

„Rdeči Prapor“

ki izhaja dvakrat na teden in velja za celo leto 10 K 40 vin., za pol leta 5 K 20 vin., za četrt leta 2 K 60 vin., mesečno 90 vin.

Naročila, inserate i. t. d. sprejema upravnništvo v Ljubljani, Dunajska cesta 20.

O septemberskih dogodkih v Ljubljani se bo razpravljalo v državnem zboru. Takrat, ko bodo socialno-demokratski poslanci posegli v to debato, se bo pokazalo, če so slovenski socialisti poskrbeli, da se sliši resnica tudi s socialno-demokratskih klopi. In socialno-demokratska pomoč bo takrat važna; to razumevajo menda tudi nasprotniki socialne demokracije na Slovenskem. Preludirajo pa s tem, da — nas zmerjajo z Efiati!

All je predrzo, če se bojuje socialna demokracija za vstop v deželni zbor? — Ko so se liberalci in klerikalci zedinili z nemškimi veleposestniki, da napravijo volilno reformo, so dejali, da hočejo omogočiti vsem slojem prebivalstva sodelovanje pri deželni zakonodaji in upravi. Vsi stanovni seveda ne morejo biti zastopani v zboru, ki šteje 50 članov, zlasti če je eden med njimi (škof) virilist in če je deset članov veleposestnikov. Nihče ne zahteva, da bi morali v tako malem zboru imeti tiskarji, železničarji, knjigovezi, krojači, peki, mizarji, zidarji, tesarji, čevljarji, krovci, kleparji, kovači, ključavničarji, strojarji itd. itd. vsak svojega poslanca. Toda vsi delavci skupaj so sloj in ko so gospodje v deželnem zboru sklepali o volilni reformi, so morali misliti na vse delavce, govoreci o vseh slojih. Čemu torej taka razburjenost, če skušajo delavci doseči to, kar jim je obljuboval deželni zbor, ko je dajal ustavnemu odseku nalog, da izvede volilno reformo? **Dokler se bojujejo delavci za zastopstvo v deželnem zboru, je še dobro; hudo bi bilo, če bi delavci definitivno izgubili vero, da se s zakonitim političnim bojem lahko kaj doseže!** Socialno-demokratski boj za deželni zbor ni predrzen, ampak zastrupljanje tega boja in zanašanje slepega fanatizma vanj je nepremišljeno in — nevarno.

Iz Trnovega nam pišejo: Krakovsko-trnovski obrtniki bi bili zdaj zopet dobri, da bi pri volitvi pomagali liberalni stranki. Toda kadar ni volitev, se liberalna stranka ne meni zanje, ampak se pomaga posameznim ljubljencem, da ložje delajo

konkurenco svojim tovarišem. Nepristranost je prazna beseda, dobra samo v časih agitacije. Zdaj naj gremo po kostanj v žerjavico, stranka, ki se imenuje liberalna, bo pa zopet delela tako reklamo za Steinerja na Opekarski cesti, kakor da je on edini priporočila vredni obrtnik v vsem okraju. Ko je gosp. Steiner zidal salon, je pisal Trstenjak v «Slov. Narodu», kakor da je to zadeva vsega Krakova in Trnovega in kakor da je temu delu mesta izkazana bogve kakšna dobrota. V resnici pa ni bilo nič drugega kakor reklama za posameznika, da bi se mu boljše posrečila konkurenca z drugimi obrtniki, ki niso taki ljubljenci liberalnih agitatorjev?

Kje je most? Tako vprašujejo danes Trnovčani, ki so dobili lani ob državnozbornih volitvah toliko obljub, da so kar strmeli. Kje je cesta skozi Mestni log, katero je znal gospod Trstenjak tako lepo opisati? Kar iz rokava so se sipale obljube — lani. Mimilo je leto, obljube so pa zmrznile ali pa skopnele; samo vrabci še čivkajo o njih. Trnovčani in Krakovčani pa vedo zdaj prav dobro, da so liberalni agitatorji mislili samo na most, ki je preko njega kranjski liberalizem lahko zlezel v klerikalni tabor. Zato se pa Krakovčani in Trnovčani zdaj lepo zahvaljujejo za lepe obljube in liberalnim agitatorjem se ni treba prav nič truditi z njimi. Letos bodo v splošni kuriji volili socialno-demokratsko; slabše kakor je bilo doslej, ne more biti, boljše pa bo.

Samo proti liberalcem, vedno proti liberalcem gredo socialni demokrati! Te ogorčene besede se slišijo skoraj pri vsakih volitvah; in letos zopet. A v takih besedah ni nič drugega kakor tiho priznanje nekaterih ljudi, da absolutno ne razumejo socialno-demokratskega boja. Razume se, da so v gospodarskem svetu nasprotja, ki ne morejo izginiti v kapitalistični družbi nikdar. Razume se, da mora socialna demokracija delavstvu kazati ta nasprotja. Ampak v gospodarskem oziru velja boj, ki ga vodi socialna demokracija proti drugim strankam, **kapitalizmu.** Glede na to se mora socialno-demokratska stranka bojevati proti vsaki, katera stoji na kapitalističnem stališču, pa naj je liberalna, klerikalna, radikalna ali kakršnakoli. Da je naša liberalna stranka taka, ni nič novega. Dr. Tavčar, ki je prav gotovo kompetenten, je prav krepko povdarjal, da je stranka buržoazna in je celo zahteval, da naj se vse njeno delovanje uravna glede na njen buržoazni značaj. Tudi besedo o „stranki tistih, ki imajo kaj pod palcem“, smo slišali iz kompetentnih ust; in zares so v liberalni stranki mero-dajni tisti, ki imajo kaj pod palcem. Da mora biti politika tistih, ki nimajo nič pod palcem in pogostoma tudni nič pod zobmi, drugačna, je pač naravno. V tem boju mora torej socialno-demokratska stranka gledati na liberalno prav tako kakor na vsako protisocialno. V gospodarskem boju je na eni strani kapitalizem, na drugi proletarijat; to ne more biti drugače.

Ampak socialna demokracija se bojuje tudi za **splošna načela svobode,** ker je gospodarska svoboda z vsako drugo, zlasti z duševno, v najtesnejši zvezi. Tukaj pa je imel boj socialne demokracije proti liberalni politiki (kar je nekaj drugega kakor proti liberalcem!) vedno namen, kolikor mogoče **preprečiti usahnenje načelnega svobodnomiselnega dela!** S tem bojem je hotela socialna demokracija **poživeti boj za svobodnomiselnost;** prav ta del njenega boja je bil vedno — liberalen! Zato je pa tudi jasno: Čimbolj opušča oficialna liberalna stranka liberalizem, tembolj je naloga socialne demokracije, braniti svobodnomiselna načela — tudi pred liberalci.

Tobačni delavci, tudi krščansko-socialni, so dne 28. novembra 1905 posteno demonstrirali za splošno in enako pravico ter zgubili do 600 K na zaslužku, ker so tisti dan ustavili delo. A sedaj imajo zahvalo! Klerikalno-liberalna zveza ni na vsem Kranjskem postavila niti enega delavskega kandidata! Zato bodo dne 14. decembra vsi korakali na volišče in v znak protesta oddali svoje glasove za delavskega socialno-demokratskega kandidata, četudi jim je dr. Lampe to prepovedal. Delavske potrepljivosti je dosti. Raji socialnega demokrata, kakor Josipa Turka ali pa Dimnika iz Jarš, ki pa shodih še ne govori, temuč prebira, kar mu napišejo drugi. Tobačni delavci niso žrtvovali svojega zaslužka, da bi pobirali vse vspehe dela in boja drugi, delavci pa da bi vedno gledali skozi prste.

Dostikrat se ne bodo, se bodo že naveličali sedeti v ječah — in pride čas, ko bo to vse prav tiho postalo, kar sedaj razdvaja učečo mladež. Ako si slikam slovensko in laško univerzo v Trstu in zraven tehniko, višjo trgovsko šolo, potem ne vem kaj bi bilo lepšega. Slovenska kmetija kakor na Danskem v proizvajalnih zadrugah; — zadržane mlekarne združene z združnimi mesnicami, s prodajo kuretne in jajc, ter zadruge za pripravlanje sadja za trgovino in zadruge za trgovino s sadjem. Hrvaška kmetija ravno tako. V Dalmaciji zadruga za pridelovanje in prodajo južnega sadja, raznega sočivja. Vmes na kmetiji fabrike, industrije. Glavna stvar, premog je v deželah, slapovi tudi. Koliko konjskih moči, oziroma volt je na primer v plitvskih jezerih? Rajski Siemens je pri slapu Niagara v Ameriki dolgo zamisljen stal in vprašal, koliko volt je v tej vodni moči; danes so tam velike industrije daleč naokoli, ki milione dobro rede. In sever in jug, snežene planine in gorka gnezda po zimi so na tej, danes še nekaj naši zmlji. In naša mladež ni najneumnejša v Avstriji. Ranjki Neumann, profesor statistike na Dunaju, je Jugoslovane močno hvalil, rekel je, da delajo izpite, dasi jim ni nemščina materni jezik, tako dobro, kakor Nemci. In južni Slovan je rojen mornar. In pregledite trgovino po morju, kako bi ta dobro služila združni kmetiji in industriji v jugoslovenskih krajih! Izpeljajte dalje in na drobno to sliko; nič lepšega se ne da misliti kakor to. Opuštimo Slovenci vendar za nekaj časa ideologijo, ž njo ne poženemo psa od tople peči, glejmo prav praktično, glejmo kot delavci, kot gospodarji po našem svetu in tedaj se nam bo Trst in njegovo morje predočilo kot nekaj velikanskega in stavili bomo le na to karto vse svoje premoženje. Zgubiti ne moremo dosti, pridobiti vse in če zgubimo to staro, vse drugo itak ni dosti vredno. Goriška brda, istrski Kras na kopnem, dalje, kar je zemlje na levi strani južne železnice na Kranjskem bomo rešili, če se tako naprej pojemo: «lepa naša domovina», ali drugo bo šlo.

Ako smo v Trstu ob morju močni, postanemo orjaki tudi napram gornjemu nemštvu in potem se pridobimo vse slovenske kraje Koroske, ki so imeli v srednjem veku tako lepo trgovsko zvezo z Oglejem in Trstom z morjem. «Jeder wirklichen Macht ihr Recht» — je grenka resnica.

Laška kultura ni majhna. Nemci, Francozi so se učili na laških tleh, od Lahov. Lah je goje v Italiji moderno gospodarstvo kakor Nemci v rajhu. Lah je rojen tehnik, umetnik. Lah je varčen, priden kot mravlja. Več se bomo južni Slovani učili od Lahov kakor od avstrijskih Nemcev. Kar imajo slovenski omikanci večje omike, jo imajo iz kulture Nemcev iz rajha, ne od avstrijskih Nemcev, ki morajo sami pri tem bogatem stricu prositi milodarov. Ali, ako še s to kulturo spajamo laško — lepo bi bilo. Naš slovenski dialekt bi se umaknil na slovenski univerzi v Trstu hrvaščini; nič za to, prej ga opustimo, boljše bo za nas.

Morda bodo strelili laških dijakov na dunajski univerzi zbudili cislajtanske Hryate, da se pobri-gajo za Trst in Jadransko morje. Slovenski poslanci, kaj gonite tisto majhno zakotno politiko, tisto streženje milodarov, tisto večno moleдование? Stopite na višje stališče in vrzite vprašanje slovenske univerze zraven laške pod isto streho v Trstu v parlament, delajte za uresničenje istega z vsemi sredstvi; makar ukradete to univerzo!

«Vsa Avstrija in moči vse države se morajo vreti na Lahe, ako bi nam hoteli vzeti Trst in morje», je pisal nedavno nemški profesor. Ali Lah nam je že vzel prelepe kraje. Zgodi se lahko tudi v bodoče, da dva prijatelja naše Avstrije posežata po njej in Lah bi odnesel Trst, — to naše lepo, to naše bogato jadransko morje! Ali nihče nam ga ne more vzeti, ako je slovenski živelj ob morju čvrst. Ojačen Slovan bo protitežje avstrijskemu Lahu in ako sta oba dobra gospodarja, ne bo Lah škilil v Italijo. Bogati hrvaški in tudi nekateri slovenski kraji bi bili ono veliko kopno, iz katerega bi zajemala industrija in trgovina v Trstu in njegovi okolici, kar rabi. Jugoslovanski mladenič si ne more kaj lepšega misliti, kakor dijaska leta prebiti v Trstu, na obali jadranskega morja. In kak širok duševni razgled bi imel tam! In lepota narave! In več jezikov se nauči mladič lahko; — in teh znanje je treba v sedajšnjem svetu.

Dinastija je v Avstriji še jako važen činitelj. Ta bi bila za to pridobiti, da se Slovan ob morju ojači. Zdaj bi bila prilika. Ne bo je take dobre tako hitro. Dr. Slanc.

Politični odsevi.

V Pragi se, odkar je razglášena nagla sodba, ni zgodilo nič hudega. Življenje v mestu je normalno, le da se javni lokali zgodaj zapirajo. Verjetno je, da bo nagla sodba že preklicana, predno izide ta številka iz tiskarne.

V mnogih čeških mestih so bile hrupne demonstracije proti nagli sodbi v Pragi.

Kračansko-socialni «Deutsches Volksblatt» se peni jeze nad socialnimi demokrati. Najprej jim očita, da vedno «protežirajo» Čehe; potem pa kriči: «Namesto združenja meščanskih strank proti socialni demokraciji, ki se je obljubovalo meščanstvu, srednjim stanovom ob vpeljavi splošne in enake volilne pravice, so prišle meščanske stranke srečno tako daleč, da priznavajo v parlamentu socialno

demokracijo za najvišjega razsodnika in se pokoravajo njegovemu povelju!»

V državnem zboru se je v soboto nadaljevala razprava o nujnosti proračunskega provizorija. Govorili so poslanci Modraček, dr. Stölzel, dr. Kramar, Levickij, dr. Diamand. Prihodnja seja je v sredo.

Poslanec sodrug Modraček je v soboto govoril v državnem zboru. Med drugim je dejal: Prvo državniško delo ministrskega predsednika barona Bienerttha je bilo zunanje za razpustitvijo državnega zbora. Kakor kramar je kazal na prazne ministrske sedeže in namigaval, da se dobe poceni. Pa se mu ni posrečilo. Drugo delo je bil njegov programni govor, po kateri pa nihče ni postal pametnejši. Baron Bienertth je razglasil zistem dobrohotne nevtiralnosti, ki se je pod Beckom imenoval zistem srednje črte in je dovedel do razburkanja države, do kralov na univerzah in do cestnih bojov v Pragi. Baron Bienertth je začel ta zistem z vlado krvnika in vislic in razglas nagle sodbe v Pragi je njegovo tretje državniško delo. Narodno-socialna stranka je odgovorna za to, kar se je zgodilo v Pragi, tudi za preplito kri. Ampak praških dogodkov so krivi tudi gospodje na ministrskih sedežih. Če ima kdo priti na vislice, se ima obesiti krivični staro-avstrijski zistem. Na severnem Češkem, na Moravkem in v Šleziji je 50.000 otrok čeških delavcev brez pouka v materinskem jeziku. Bosenskim mohamedancem je Lueger obljubil džamijo na Dunaju, 30.000 češkim otrokom na Dunaju pa odreka vsako pravico do šole. Demonstracije v Pragi so bila pobalinstva, kar se pa godi z naukom čeških otrok, je kulturni barbarizem prvega reda, zločinstvo proti zakonu in človečnosti. V dnevih cesarskega jubileja je moralo več kakor 10.000 čeških otrok stopiti v šolsko stavko, da prisilijo oblasti na izvrševanje zakona.

O starostnem zavarovanju je dejal sodrug Modraček v parlamentu: Načrt tega zakona se mora razpravljati, izboljšati in uveljaviti. To zahteva prebivalstvo vseh narodov in poklicalo bo na sodbo vsako stranko, ki bi iz kakršnihkoli razlogov ovirala starostno zavarovanje. To dolžnost ima tudi vlada. Kjer ravna vlada z birokratično samovoljo, z naglo sodbo in s krvnikom, spravlja tudi podlago parlamentarizma v nevarnost. Zato moramo v imenu delavskega ljudstva protestirati proti takemu ravnanju. A protestirati moramo tudi, da se hoče starostno zavarovanje porabiti kot plašč za tiranstvo. Delavci zahtevajo starostno in invaliditetno zavarovanje, zahtevajo pa tudi, da ostane neomadeževano od sramotnih dejanj birokracije in in vlade. Ohraniti hočemo parlamenta ampak te vlade vislic nočemo. Tej vladi nimamo povedati druge želje, kakor: Odtod! V domu splošne volilne pravice nima iskati ničesar!

Sodrug dr. Diamand je v državnem zboru govoril o galiskem zistemu in je dejal: Javno se mora povedati, da je bila uprava v deželi pod prejšnjim namestništvom boljša kakor sedaj. Nikdar se ni zgodilo toliko nepostavnosti v Galiciji, kakor pod vlado Bobrznynskega. Potem je kritiziral razmere v Šleziji in je dejal, da bo glasoval proti proračunu.

Senat nemškega vseučilišča v Pragi je odstopil ter naznanil svojo demisijo učnemu ministertvu. Razlog je sledeči: Dne 2. decembra se je imel položiti temeljni kamen za novo nemško vseučilišče v Pragi. Profesorji in dijaki so hoteli korporativno korakati k slavnosti. Sprevod se je že sestavil, ko je prišla od namestništva prepoved, češ, da se razglasi nagla sodba in prepovedujejo vsi sprevedi.

V ogrskem državnem zboru je poslanec Nagy vložil interpelacijo zaradi aneksije Bosne in Hercegovine, ki je tako stilizirana, da je za gospoda Aehrenthala zelo neprijetna. Interpelacija pravi, da je minister za zunanje zadeve govoril, da je v popolnem sporazumu z državami, ki so podpisale berolinski ugovor, a ta trditev ne odgovarja resnici, ker smatrajo Rusija, Italija in Anglija aneksijo za nasprotujočo berolinskemu ugovoru in zahtevajo mednarodno konferenco. Interpelacija zahteva tudi pojasnila o pomnoževanju vojaštva v Bosni in Hercegovini.

Ogrski minister Apponyi obljublja katoliški in protestantovski duhovščini zvišanje plač.

V nemškem državnem zboru je povedal državni tajnik Sydow, da se je računsko leto 1907 zaključilo z deficitom 13.800.000 mark, letošnje leto bo pa imelo 112% milijonov več deficita, nego se je proračunilo. Za leto 1909 se poslabša proračun za 808 milijonov. Bilo je premalo dohodkov, pa preveč izdatkov za marino.

Nemški poslanec Bassermann je v državnem zboru v Berlinu govoril o položaju na Balkanu in o notranjih dogodkih v Avstriji. Hvalil je trozvezo. — Poslanec Scheidemann je dejal, da se je Nemčija ponorečila na bližnjem in na daljnem vzhodu.

V italijanski zbornici je bila viharna debata o zunanji politiki. Avstrija se je vehementno napadala. Končno je zbornica z 297 proti 140 glasom odobrila Tittonijevo politiko. Ampak važnejše kakor glasovanje, je bilo govorjenje, ki tudi iz tistih ust ni bilo prijazno Avstriji, ki so glasovala za Tittonija. Tako je Fortis dejal: «Teško prenašamo pritisk oboroževanja našega zaveznika. Italija ne more prenašati tega enostranske kislega prijateljstva. Edina država, ki nam žuga z vojno, je z nami zvezana.»

Čemu toliko pisarjenja?

Trst, dne 3. decembra.

V nedeljo, dne 22. novembra se je vršil v «Delavskem Domu» v Trstu shod o prihodnjih volitvah v deželni zbor, oziroma mesni svet tržaški.

Dvorana je bila natlačena do zadnjega kotička; le redkokdaj je prišlo tako ogromna množica na naš shod. Predsedalo je sodrug Kermolj. Shod sta pozdravila sodr. Petejam v imenu istrskih in sodrug dr. Tuma v imenu goriških sodrugov.

Referent, sodrug Regent, je temeljito prijel tržaško narodnjaštvo in postopanje okoličanskih deželnih poslancev v preteklem mestnem svetu. Nikdar niso nastopili proti zlorabi ljudskega denarja v nekoristne svrhe; mestni svet je dovolil 50.000 kron za najbolj aristokratično italijansko gledališče v Trstu, sklenili so 12.000 kron podpore akademiji za sabljanje; 12.000 kron za konjsko dirkališče na Montebellu, toda narodnjaški zastopniki so ostali vedno pasivni spričo takega razmetavanja občinskega denarja, dočim so obstruirali ob stvareh, ki so morda s socialnega stališča veliko manj važne. Tudi z narodnega stališča niso ničesar dosegli in če imamo danes deželnozbornsko volilno reformo, ki je najboljša v Avstriji, je to edinole vspeh zadnjih državnozbornskih volitev z izvolitvijo vseh starih socialistov v mestu, ki so potem zahtevali od vlade, naj predloži volilni načrt. Vlada je načrt predložila in predlagala za Slovence v okolici 15 mandatov; narodnjaki so naredili z italijanskimi nacionalci kompromis ter odklonili tri mandate. Slovenci bomo imeli vsled izdajstva slovenskih narodnjakov samo 12 mesto 15 poslancev.

To krovjo kupčijo so sklenili slov. narodnjaki z italijanskimi nacionalci samo zato, da so jim prepuštili, razdeliti si okoličanske mandate tako, da bodo njim v korist. Tako si je gospoda vzela zase 8 mandatov v okolici, delavstvu pa dovolila samo 4. Volilne okraje so pa razdelili tako, da bode še v tistih starih delavskih mandatih lahko majorizirali delavstvo. Socialistični Rojan in Sv. Križ so majorizirali s Prosekom, Padričem, Prebčem i. t. d.

Toda ni izključeno, da so zgrešili račune in volitve bodo pokazale, da je morda nekoliko drugače, nego si gospoda misli.

Dr. Rybač je rekel na shodu v «Narodnem Domu», da bodo narodnjaki kandidirali tudi v četrtrem razredu proti delavstvu v mestu; torej samo proti delavstvu v četrti kuriji in nič proti italijanskim nacionalcem v višjih razredih! Meščanski kompromis italijanskih in slovenskih kapitalistov proti italijanskim in slovenskim delavcem je jasen kot beli dan. Gospoda je za svoje strankarske in kapitalistične koristi izdala narod in delavstvo; potegnili si je krinko z obličja in pokazala v pravi luči lastno sovraštvo do delavstva.

Nato je sodr. Regent razjasnil novo volilno reformo in apeliral na slovensko delavstvo za brezobzirni boj proti narodnjakom. Sledilo je burno odobravanje.

Sodr. dr. Tuma se je pridružil izvajanjem referenta ter rekel, da je narodnjaštvo tržaških narodnjakov goli švindal, ki nima zgoraj nič, spodaj nič in okrog tudi nič, ter je od znotraj popolnoma votlo.

Tržaški narodnjaki niso Slovence v Trstu ne posejali, ne porodili, ne izdelali. Če je sedaj dokaj Slovencev v Trstu, je to posledica razmer, ki silijo slovenske delavce iz dežele, da prihajajo v Trst. Ko bodo narodnjaki na deželi uredili razmere, da bo tekkel med in mleko, tedaj pojdejo spet Slovenci na deželo. Narasčaj slovenskega življa v Trstu je posledica razmer, ne pa vspeh faliranih narodnjakov, ki so pokazali svojo gospodarsko zmožnost s tem, da so sezidali «Narodni Dom», ki se rentira z 1%. Če pa Slovenci v Trstu nekoliko svobodneje politično dihajo, je to vspeh italijanske socialne demokracije, ki je v delavstvu udusila šovinizem, ki so ga gojili italijanski nacionalci prav tako, kakor ga skušajo vzgojiti v slovenskem delavstvu slovenski narodni krumirji! (Dolgotrajno ploskanje in odobravanje.)

Ko so še govorili sodrug Kopač in Milost, je shod sklenil resolucijo, da se pri prihodnjih deželnozbornskih volitvah udeležimo volitev v mestu s skupno listo z italijanskimi sodrugi, v okolici pa postavimo vseh 12 kandidatov v obeh razredih.

«Edinost» je dan potem pisala, da je shod vsestransko pogorel; dan potem pa je objavila lažnjivo poročilo, da nas je bilo 25 na shodu. Še dan pozneje je pa iz samega strahu pred impozantnim shodom, sklicalo politično društvo «Edinost» javni shod z dnevnim redom:

«Tržaško slovenstvo in socialna demokracija.» Z «Edinostjo» so začeli udrihati po nas vsi rodoljubni listi, kakor «Soča», «Slov. Narod» i. t. d.

Ampak res čudno: nas ni nič; samo 25 nas je bilo, pogoreli smo in vendar se tako zanimajo za nas!

Sodrugom na Slovenskam v pojasnilo: Kadar boste čitali v narodnjaškem časopisju, da se nas kruto in ostudno napada, spomnite se vedno, da smo takrat prifrknili narodnjaškemu rodoljubom prav fino zausnico!

Kadar se kači stopi na rep, se gotovo zvija. Nedeljo pozneje so narodnjaki sklicali javen shod v odgovor našem u. pogorelemu. shodu. Tja je prišel gospod Rybač nalašč z Dunaja, čeravno — kakor je rekel predsednik tega shoda dr. Slavik

— je imel na Dunaju važne posle. Na dnevnem redu so imeli: «Tržaško slovenstvo in socialna demokracija.» Tu je Rybař sofistiral čez uro s starimi «šlagarji», katere smo stoinstokrat čitali v «Edinosti». Noyo je bilo samo to, da je napadal na podel način osebe, ne da bi se bil dotaknil programa.

Rekel je v svojem govoru tudi sledeče: Dr. Tuma, dr. Dermota, dr. Solar in druga taka sodrga. In mož, ki tako govori, je imel korajžo vprašati, kje obstoji očitana švindlarija narodnjaške stranke. Ves Rybařev govor sploh ni bil nič drugega nego navaden agitatorski švindel!

Rekel je tudi, da bo objavil privatna pisma, ki mu jih je bil pred leti poslal osebni prijatelj dr. Tuma. Iz tega se razvidi, da je ta človek izgubil vsako zrnce razuma; večje podlosti se morda ne da lahko izreči, kakor s takimi grožnjami. Toda dr. Tuma vabi dr. Rybařa, naj da tista pisma v javnost; videlo se bo iz tega, kakšna je meščanska politika: ostudna, egoistična, osebna.

Prav tisto nedeljo in ob isti uri, ko so narodnjaki psovali in obrekovali socialiste, smo mi imeli javen shod v «Delavskem Domu». Predsedoval je sodrug Regent. Poročal je sodrug Milost, ki je natančno raztolmačil vladni načrt o socialnem zavarovanju in ga tudi ostro kritiziral radi pomanjkljivosti, ki se nahaja v njem.

Sklenila se je potem resolucija, s katero se pozdravlja predlagani zakonski načrt, zahteva, da se parlamentarnim potom izboljša in da ne sme z dnevnega reda v parlamentu.

Dvorana je bila natlačena.

Doktor Otokar Rybař, državni in deželni poslanec v Trstu — obrekuje.

Kakor znano, je v nedeljo, dne 29. novembra imel govor v «Narodnem Domu» v Trstu poslanec Rybař proti osebam — ker se ne upa proti stremljenju — socialne demokracije.

Njegov govor objavlja «Edinost» dobesedno, a vsak dan nekoliko. V današnji številki (petek) čitamo sledeče:

«Zasluga za slovenske šole v Trstu se hoče, naj bo od Pittonija in Pagninija. Res pa je, da je bil v tej zadevi poklican poslanec Pittoni k ministru in ni hotel iti (klici: čujte! čujte!). Če je šel sam, ne znam (smeh).»

Takoj, ko sem to čital, sem se podal k poslancu Pittoniju. Našel sem ga v «Delavskih zadrukah» in sem mu prevedel omenjeni odstavek Rybařevega govora ter vprašal pojasnila za «Rdeči Prapor».

Poslanec Pittoni je naravnost ošupnel ob tej Rybařevi trditvi ter rekel:

«Povejte v »Rdečem Praporju« da je to, kar je Rybař rekel na shodu — če poročilo v »Edinosti« odgovarja resnici — čisto nesramna laž. Bil sem pri ministru prej, ko on in ko me je on poklical, naj greva, sem mu odgovoril: »Gospod Rybař, mi smo že bili pri Becku in opravili v korist tržaškim Slovencem.»

Izjavljam tudi, da takoj poiščem dva prijatelja, ki naj vprašata v mojem imenu g. Rybařa pojasnila v tej zadevi.

Pripravljen sem gosp. Rybařa poučiti, da ne bo zavijal v prihodnje — resnice.»

Takoj sem šel in Vam poročam.

F. Milost.

Zaupniki stranke, pozor!

Narodna nasprotja so porodila v zadnjih časih po vsej državi velikansko razburjenost in take homatije, da prehajajo tuintam v pravi delirij in žugajo zatreti vsako trezno mišljenje ter potlačiti velevažna socialna vprašanja v ozadje. Celo socialno zavarovanje, ki je za milijone delavcev, malih obrtnikov in malih kmetov največjega pomena in na katero čakajo omenjeni sloji že desetletja, je v nevarnosti, da se zavleče na nedogledno dobo vsled razvnetih šovinističnih strasti.

Vladajoči krogi v Avstriji niso kazali nikdar pravega razumevanja za take elementarne pojave narodnega življenja v mnogonarodni državi. Kadar niso poznali nebenega izhoda več iz zagate, so jim morala pomagati izjemna sredstva, ki so pač za nekaj časa dosegla izsiljen mir, a niso nikdar mogla odpraviti vzrokov, ki so prejalislej zopet rodili enake posledice.

Jasno je, da takih bojev, ki koristijo samo izkoriščevalcem vseh narodov in odvrčajo ljudstvo od spoznanja svojih pravih interesov in potreb, ne more biti konec, dokler se jim ne izpodnesejo tla in ne vzame povod. Divjaški narodnjaški boji, moreči vse narode, se končajo samo s pravično rešitvijo narodnega vprašanja, za katero je socialno-demokratska stranka podala najboljšo teorijo v svojem brnskem programu.

Razvoj avstrijske politike zadnjih časov je vstvaril tako resen položaj, da se kaže najnujnejša potreba, prestopiti od teorije k praksi. Narodna enakopravnost se avstrijskim narodom ne bo darovala; ona more biti samo plod nji-

hovega dela. Zaraditega bo jugoslovanska socialno-demokratska stranka v bližnjem času začela s smotreno akcijo

za narodno avtonomijo

in bo v ta namen najprej priredila po vseh krajih shode, v prvi vrsti zato, da se ljudstvo natančno pouči o pojmu in bistvu narodne avtonomije in da se pripravijo tla za doseg tega cilja, brez katerega je nemogoče svobodni razvoj narodov in trajno vspešno sodelovanje narodov, ki morajo živeti v eni državi.

V tem, ko opozarjamo zaupnike na ta namen stranke, jih obenem prosimo, da naznačijo izvrševalnemu odboru svoje predloge glede na čas, ki se jim zdi najprimernejši za tak shod v njihovem kraju, da se more akcija sistematično izvršiti.

Domače stvari.

Glasovnice in izkaznice za deželnozborsko volitev v splošni kuriji, ki bo dne 14. decembra in v mestni kuriji, ki bo dne 22. decembra, se v Ljubljani že dostavljajo in sicer po pošti. Komur bi se izkaznica in glasovnica ne dostavila najkasneje tri dni pred volitvijo, torej dne 11. decembra za volitev v splošnem razredu, oziroma dne 19. decembra za volitev v mestni kuriji, naj se oglasio pri deželnem predsedstvu v Ljubljani dne 11., 12. ali 13. za splošno, odnosno, dne 19., 20. ali 21. decembra za mestno kurijo in sicer od 9. do 12. dopoldne ali pa od 4. do 7. popoldne v predsedstveni pisarni, vladno poslopje, I. nadstropje, soba št. 32, vhod iz Gregorčičevih ulic.

Volilni lokali v Ljubljani za splošno kurijo, ki volijo dne 14. decembra, bodo skoraj tako razdeljeni, kakor lani za državnozborsko volitev. Voli se v osmih krajih in sicer:

1. Velika dvorana «Mestnega doma»;
2. Šolska dvorana osemrazredne dekliske šole pri sv. Jakobu;
3. Telovadnica II. mestne deške ljudske šole;
4. Šolska dvorana mestnega otroškega vrta v Cerkvenih ulicah;
5. Telovadnica I. deške mestne ljudske šole;
6. Telovadnica I. ces. kr. državne gimnazije v Tomanovih ulicah;
7. Šolska dvorana mestne šole na Barju;
8. Dnevna dvorana jubilejske ubožnice v Japljevih ulicah.

Voli se od 8. dopoldne do 2. popoldne.

Na volilni izkaznici je vsakemu volilcu označen lokal, v katerem voli.

Vsak volilec naj shrani volilno izkaznico, ker je bo rabil, če bo potrebna ožja volitev.

«Slovenski Narod» je zopet zategnil obraz v profesorske gube in poučuje socialne demokrate. Vseč mu ni delo jugoslovanske socialne demokracije na Štajerskem. Premalo mu delamo tam. Bogve če se gospodje res tako naivni, ali pa so hodili k farizejem v šolo. Vsak korak, ki ga napravi socialna demokracija, naleti na ovire, ki jih delajo «narodnjaki». Cim se stranka zgane, je krik in vrišč v Izraelu. A naenkrat prihajajo, da delamo premalo! . . . Pomenimo se torej nekoliko. Če imajo gospodje poleg sovinizma še kaj prostora za politični razum, tedaj bi morali res spoznati, da ne more v nekaterih krajih nihče razven slovenske socialne demokracije narodno reševati slovenskega naroda. V takih krajih, zlasti po Štajerskem in Koroškem, tuintam v Istri, pomeni zatiranje socialne demokracije prav toliko, kakor zatiranje slovenske narodnosti. Socialna demokracija pač ni kriva, da tam napreduje germanizacija in italianizacija, kajti ta proces se je začel davno, preden so na Slovenskem socialisti sploh prišli v življenje. Olajšano je pa raznarodovanje iz vzrokov, katere smo že dostikrat navedli in katere je včasih «Slov. Narod» sam priznaval. Slovenstvo se je identificiralo z reakcijo, zlasti s klerikalizmom, v Trstu pa še posebej s takozvanim «avstriakantovstvom», s policijskimi tendencami. Kdor ni hotel biti klerikal, ni nahajal prostora med Slovenci in tako so napredni elementi prestopali v nemštvo in v italianstvo. Delavci, ki so bili nasprotni klerikalizmu, so šli med socialne demokrate, čudno pa gotovo ni, da so na Štajerskem prej prišli nemški socialisti do moči kakor slovenski. Kako zaboga naj pa Resel in Schacherl agitira slovensko? Ščasoma se je začela razvijati tudi slovenska socialna demokracija. Ona bi imela pristopa k tistim delavcem, druge slovenske stranke pa ne. Ona bi jih torej lahko rešila za slovenstvo, drugi pa ne. Toda gospodje, ki so političarji, morda razumejo staro resnico, da je za vsak boj potrebna operacijska baza. Najprej se mora stranka okrepati, kjer je delo vsaj nekoliko lažje, potem šele se lahko poloti najtežjih nalog. Za to spoznanje ni treba Sokratove filozofije. A glejte! Kjer so stranka razvija, tam silijo narodnjaki na vso moč, da bi ji spodnesli tla in ona mora braniti svoj položaj tam, kjer si ga je vstvarila. Kako pa naj hodi potem osvajat na najbolj nedostopni teren? Dan na dan naj se bojuje z vsakovrstnimi «narodnimi» stavkokaznimi organizacijami, a kje naj ji ostanejo sredstva in moči za boj na najskrajnejših mejah? Če bi gospodje prevdarili položaj, bi si morali sami priznati, da škodujejo s protisocialističnim bojem najbolj svojemu narodu. Da ima socialna demokracija dosti volje za razvoj svojega dela, je dostikrat pokazala. Kar je storila za

probujno slovenske zavednosti v Trstu, ni malenkost. Potem je šla na Goriško, je šla v Istro in povsod je dramila slovenske delavce. Pa kaj je bilo? Kadar je opravila najtežje delo, so prišli narodnjakarji, da bi uničili njene sadove. Na Štajerskem je storila več in tudi na Koroškem, nego vedo narodnjakovci; zakaj vsak shod, vsako predavanje, vsak pouk, vsako organizatorično delo se ne obeša na veliki zvon. Ampak če nas neprenehoma ovirajo in bijejo in pljujejo na nas, potem pa zahtevajo od nas čudeže, je to prevelika tartiferija.

Jako buren shod zaupnikov so imeli liberalci v pondeljek v «Mestnem domu». Večina je zahtevala, da se reasumira sklep o Jelenčevi kandidaturi in da se mesto njega kandidira v splošni kuriji Josip Turk. Bil je hud prepir. Končno je župan Hribar izjavil, da bo izvrševalni odbor sam sklepal o kandidaturi. Shod se je razšel v veliki razburjenosti. Gospod Jelenc je izjavil, da bodo učitelji glasovali za socialno-demokratskega kandidata. Natančnejše poročilo objavimo prihodnjic.

Zabavljala je jugoslovanska socialna demokracija nad «obstoječima slovenskima strankama». Kako lepo se to poda «Slovenskemu Narodu». Kako malo časa je preteklo od takrat, ko smo «Narodu» vse premalo «zabavljali» nad «Slovensko Ljudsko Stranko» — in zdaj nam očita, da smo preveč. Le dosledno!

Znani narodno-socialni poslanec Klofač je bil na Dunaju v rotovski kleti napaden od prav tako znanega Schneiderja. Moral je zapustiti lokal in je bil po poti zlasan. Dotični Dunajčani so to storili iz «patriotizma». Klofač je namreč pred kratkim uganjal neslane burke v Belemgradu in «lojalni» Dunajčani, ki se hodijo «krepčat» v rotovsko klet, ga smatrajo za «veleizdajalca». Klofač s svojimi komedijantovskimi manirami gotovo ni simpatičen poslanec; ampak na vsak način je poslanec in mora prihajati na Dunaj, ker je parlament tam. Zato je bilo čudno, ko je predsednik zbornice Weißkirchner na neko interpelacijo odgovoril, da se njega ne tiče zadeva. Še lepše je pa bilo, kar je dejal «prijatelj Slovanov» Lueger v občinskem svetu. Govoril je tako, da ni manjkalo nič več nego da bi dejal: «Prav se mu je zgodilo.» Tudi to kaže, kako so v nacionalnih bojih podivjale vse šege.

Nace Žitnik, zurnalst in poslanec, odobrava naglo sodbo v Pragi. V «Slovincu» je poročal o Adlerjevem govoru in o njegovi ostri kritiki nagle sodbe, pa je vzkliknil: «Kaj naj pa država stori, če ji gori streha nad glavo? . . .» Žitnika naj gre vprašati za svet.

Klerikalno-liberalna Narodna zveza je sklenila, stopiti v opozicijo proti Bienerthovi vladi. Tega sklepa pa menda ne razume gospod Žitnik, sicer se ne bi ešofiral za Bienerthovo pošiljanje krvnika v Prago. So tiči, klerikalni modrijani.

V opoziciji bodo slovenski poslanci. A najmočnejša opozicijska stranka in parlamentu je socialno-demokratska. Morda pové kdo gospodom, da je v takih razmerah nekoliko neprevidno, po nepotrebnem dražiti socialiste.

Nesreča. 12 letni Jos. Ferfolja iz Mirna je sel pretečeni torek gledat vojake na velike Roje; na potu je splezal na voz, ki je peljal gramoz. Ubogi dečko je padel z voza, ki ga je povozil. Nevarno povoženega so pripeljali v goriško bolnišnico, kjer je kmalu umrl.

Preuredba plač uslužbencem «Mestne hranilnice» v Ljubljani. Dne 5. maja t. l. je sklenil občinski svet, naj se uradnikom «Mestne hranilnice» zvišajo plače ter se jim sploh uredi službeno razmerje. Upravni odbor je vsled tega predlagal sledečo preuredbo: Tajnik plače 4400 K, stanarine 1000 K, pet 4 letnice po 400 K, kontrolor 3500 K, 900 K, 400 K, blagajnik 3500 K, 900 K, 400 K, I. pristav 3000 K, 800 K, 300 K, II. pristav 2800 K, 800 K, 300 K, III. pristav 2800 K, 800 K, 300 K, I. oficijal 2800 K, 700 K, 300 K, II. oficijal 2400 K, 700 K, 300 K, I. asistent 2000 K, 500 K, 300 K, II. asistent 1900 K, 500 K, 300 K, III. asistent 1800 K, 500 K, 300 K, IV. asistent 1800 K, 500 K, 300 K. V novi status pridejo od sedanjih uradnikov: tajnik Ivan Hrast, kontrolor Anton Trstenjak, blagajnik Pretnar, I. pristav Kuralt, II. pristav Šustersič, III. pristav Abulner; I. oficijal Trtnik, II. oficijal Hiter; I. asistent Mesek, II. asistent Colnar. — Slugam se zviša plača na letnih 1200 K, nadalje dobe pet triletnic po 100 K in nadalje naturalno stanovanje ali 300 K stanarine. Mesto III. asistenta se nanovo sistemizira in takoj razpiše. Nanovo se razpiše tudi služba kurilca z letno plačo 1000 K, s petimi triletnicami po 100 K in stanarino. Mesto praktikanta se sistemizuje z letnim adjutom 1000 K. Nadalje so se sprejele tudi pragmatične določbe glede pokojnine (35 letna služba) za uradnike in vdove. Vsi predlogi so bili sprejeti soglasno tudi v 3. branju.

Poročilo o tržaškem nedeljskem shodu se je zakasnelo za to številko in je objavimo prihodnjic.

Veliki vojaški transporti so sli zadnje dni skozi Ljubljano po železnici proti jugu. Med potjo je baje dezertiralo sedem vojakov nekega češkega polka.

Morilec vipavskega dekana, znani Pangerc, je umrl v ljubljanski bolnišnici deželnega sodišča. Susica ga je umorila. V zaporu je prebil od meseca junija, torej še ne 6 mesecev.